



Nejvyšší standard kvality potvrzen

Fakultní nemocnice Ostrava úspěšně zvládla reakreditační audit podle Joint Commission International (JCI) – nejvyššího standardu kvality ve světovém zdravotnictví. Detailněji se tomuto tématu věnujeme na straně 3.



Oceněný Zaměstnavatel roku



Fakultní nemocnice Ostrava se ve 13. ročníku soutěže Zaměstnavatel roku, jehož organizátorem je Klub zaměstnavatelů ČR a generálním partnerem společnost Sodexo, umístila v moravskoslezském regionu v kategorii do 5 tisíc zaměstnanců na třetím místě.

Soutěžící byli hodnoceni podle mezinárodní metodiky zaměřující se na jednotlivé oblasti řízení lidských zdrojů. Fakultní nemocnici se podařilo uspět v konkurenci převážně strojírenských a automobilových firem a bankovních a poradenských společností.

Úspěšná léčba závažných forem prasečí chřipky

Se závažnou formou prasečí chřipky bylo v uplynulé chřipkové sezoně ve Fakultní nemocnici Ostrava hospitalizováno dvanáct pacientů, což je počet přesahující republikový průměr. Více pacientů, přibližně dvojnásobně, bylo hospitalizováno jen ve Všeobecné fakultní nemocnici v Praze.

Pokračování na straně 2



Nadměrné pocení lze utlmit pomocí elektro antiperspirantu. Více na straně 6.

Psychiatrické oddělení buduje denní stacionář

Ve Fakultní nemocnici Ostrava probíhá v současné době intenzivní výstavba denního stacionáře psychiatrického oddělení, jehož úkolem bude zajišťovat závěrečnou etapu léčby a usnadnit přechod hospitalizovaného pacienta do následné ambulantní péče a jeho kontakt s psychosociálními službami. Jde o další krok ve zkvalitňování a rozšiřování psychiatrické péče ve FNO, jenž by měl být završen výstavbou nového psychiatrického pavilónu plánovanou na rok 2018.

Pokračování na straně 7



V úterý 14. června si Krevní centrum FNO připomnělo Světový den dárců krve. Fotoreportáž přinášíme na straně 6.

O nové metodice hodnocení výzkumu od roku 2017 se zmiňujeme na straně 7.

Soutěž zacílená na výzkum

Ministerstvo zdravotnictví vyhlásilo 16. května prostřednictvím Agentury pro zdravotnický výzkum ČR třetí ročník veřejné soutěže ve výzkumu, experimentálnímu vývoji a inovacích. Soutěž je zacílena především na aplikovaný výzkum a vývoj ve zdravotnictví se zaměřením na řešení problémů spojených s diagnostikou, léčbou a prevencí lidských onemocnění. Fakultní nemocnice Ostrava do této soutěže podala pět řešitelských projektových žádostí. Ty jsou zaměřeny především na hematologii, léčbu nádorových onemocnění a intenzivní medicínu. Do dalších jedenácti projektů se FNO zapojila jako spoluřešitel, a to ve spolupráci s dalšími fakultními

nemocnicemi (Fakultní nemocnicí v Hradci Králové, Všeobecnou fakultní nemocnicí v Praze, Fakultní nemocnicí Motol, Fakultní nemocnicí Olomouc, Fakultní nemocnicí v Brně a Fakultní nemocnicí u svaté Anny a Ústřední vojenskou nemocnicí v Praze) a lékařskými fakultami Ostravské univerzity, Univerzity Palackého, Masarykovy univerzity, dále pak Akademií věd a VŠB-TUO a Vysokým učením technickým v Brně. Výsledky třetího ročníku budou známy do 24. února 2017.

RNDr. Kateřina Vítková, Ph.D.
útvár náměstka ředitele pro vědu a výzkum

Úspěšná léčba závažných forem prasečí chřipky

Pokračování ze strany 1

„Zatímco v jiných regionech republiky bylo se závažnými formami prasečí chřipky léčeno v průběhu chřipkové sezony maximálně šest pacientů, v Moravskoslezském kraji jsme jich jen v naší nemocnici hospitalizovali dvanáct. Zdá se, že v našem regionu je zátěž poměrně vysoká,“ konstatuje MUDr. Jan Máca, zástupce přednosta Kliniky anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny Fakultní nemocnice Ostrava. Ale zároveň upozorňuje na fakt, že ne každý pacient s prasečí chřipkou musí být nutně hospitalizován na jednotce intenzivní péče. „Naprostá většina lidí prasečí chřipkou onemocní, aniž by měla jakoukoliv zásadní komplikaci. Její průběh je stejný jako u klasické sezonní chřipky, po několika dnech odpočinku na lůžku jsou pacienti v pořádku. Jen u několika málo lidí přejde prasečí chřipka do těžšího stadia, kdy dochází k závažnému poškození plic, které se rozvine velice rychle během několika málo dnů. Do nemocnice se tyto pacienti obvykle dostanou v těžkém respiračním selhání, kdy jsou bezprostředně ohroženi na životě. A to do té míry, že máme jen omezené množství možností, jak jim pomoci.“ K vysoce specializovaným metodám, jež lékaři ve FNO v takových případech využívají, patří i extrakorporální membránová oxygenace, která umožňuje dočasně nahradit funkci plic a srdce. V průběhu právě končící chřipkové sezony muselo být na Klinice anesteziologie, resuscitace

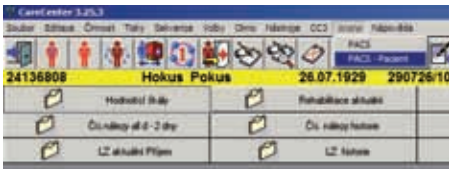


a intenzivní medicíny FNO na tento přístroj napojeno osm pacientů. Na umělou plicní ventilaci bylo napojeno všech dvanáct pacientů. „Jen díky využití všech dostupných možností léčby se nám podařilo situaci úspěšně zvládnout,“ zdůrazňuje MUDr. Máca a zmiňuje fakt, že Fakultní nemocnice Ostrava dosáhla 75procentní úspěšnosti přežití, což u takto závažných forem prasečí chřipky lze považovat za velký úspěch. „Tento typ chřipky způsobuje virus Influenza A H1N1 2009, jehož číselné označení připomíná rok, v němž bylo onemocnění popsáno. Během těch sedmi let virus, který je svou antigenní strukturou podobný virům španělské chřipky, změnil své chování. Zatímco po roce 2009 intenzita výskytu prasečí chřipky

polevila, aktuálně výrazně vzrostla, o čemž svědčí i vyšší počet hospitalizovaných pacientů,“ pokračuje s tím, že prasečí chřipka se kromě jiného vyznačuje svou nevyzpytatelností. „Vybírá si obvykle odlišné cílové skupiny než klasická sezonní chřipka, kterou většinou onemocní starší pacienti oslabení současným výskytem více nemocí. Prasečí chřipkou naopak bývají častěji postiženi mladší lidé a lidé ve středním věku. V této sezoně jsme hospitalizovali ročníky 1964 až 1988. Většina z nich neměla žádnou zásadní přidruženou nemoc, nebyli nijak osla-

beni, nebrali pravidelně léky, které by narušily jejich imunitní systém. Přesto onemocněli, a to závažně,“ uzavírá MUDr. Máca, podle jehož slov stále ještě není – přes celosvětový výzkum – zcela jasné, jaké faktory u konkrétního pacienta hrají roli při přechodu do závažné formy. Jisté je jedno. Virus se přenáší kapénkovou nákazou, takže kromě jiného platí doporučení minimalizovat v období chřipkové sezony kontakt s větším množstvím lidí, to znamená omezit jízdu hromadnými dopravními prostředky, návštěvu koncertů, sportovních akcí, restaurací apod. S tím také v exponovaných obdobích souvisí omezování návštěv v nemocnicích, aby fluktuace návštěv nepřinášela nemocným další infekční rizika. -gl-

Zdokonalení systému fotodokumentace



Tým konzultantek pro hojení ran stál ve Fakultní nemocnici Ostrava u zdokonalení systému fotodokumentace. Od začátku května mají konzultantky k dispozici dvě desítky tabletů se speciální aplikací, jimiž mohou rány nejen kvalitně vyfotit, ale rovněž snímky archivovat, dále je vyhodnocovat,

zpracovávat statistiky a sdílet je i s ostatními kolegy z jiných oborů. „Tyto tablety se specifickým programem, jenž vznikl ve spolupráci s IT oddělením naší nemocnice, výrazně přispěly ke sjednocení pořizování a archivace fotodokumentace hojených ran,“ říká Mgr. Lenka Krupová, vrchní sestra kožního oddělení FNO, která je zároveň koordinátorkou týmu konzultantek pro hojení ran. „Fotografie ran, které jsme pro potřeby našeho týmu pořizovaly, neměly kvůli používání různých druhů fotoaparátů nebo mobilů shodnou kvalitu a často neodpovídaly našim potřebám. To se díky zmíněným tabletům změnilo. Systém fotodoku-

mentace je navíc od června propojen přes PACS s nemocničním informačním systémem CareCenter přes volbu PACS – Pacient, což v praxi znamená, že každý lékař v nemocnici se dostane ke každé ráně pacienta a navíc si může i s odstupem několika měsíců díky kvalitnímu snímku ověřit, jak rána vypadala dříve. Tato skutečnost přispěje ke zkvalitnění léčebné péče i ke zlepšení mezioborové spolupráce, kdy lékař může konzultovat rány s kolegy z jiných oborů,“ pokračuje Mgr. Krupová, jež budoucnost používání tabletů vidí v jejich rozšíření do ambulancí, kde se řeší rány nebo kožní projevy.

IT v naší nemocnici

Rollout ošetrovatelské dokumentace pokračuje

V minulých vydáních Nemocničních listů jsme vás informovali o rozběhu pilotního provozu a první vlny rolloutu elektronické ošetrovatelské dokumentace. Aktuálně je nyní v provozu již devět pracovišť a dohromady bylo uživateli k 7. červenci 2016 vyplněno již 172 686 elektronických dokumentů.

Do konce roku 2016 je naplánováno rozšíření na všechny lůžkové stanice FNO. Zbývající pracoviště budou rozdělena do dvou skupin – druhé a třetí vlny rolloutu.

Do druhé vlny byla vybrána následující pracoviště:

- chirurgická klinika
- kardiochirurgické centrum
- klinika hematologie
- klinika infekčního lékařství

- klinika léčebné rehabilitace
- klinika nukleární medicíny
- klinika otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku
- klinika plicních nemocí a tuberkulózy
- klinika ústní, čelistní a obličejové chirurgie
- neurochirurgická klinika
- neurologická klinika
- popáleninové centrum
- urologické oddělení

Tato pracoviště by měla začít produkčně využívat elektronickou ošetrovatelskou dokumentaci zhruba od začátku října. Přesný termín náběhu bude upřesněn po dohodě s vrchními sestrami. Detailní školení uživatelů se bude konat v září.

Do třetí vlny jsou zařazena pracoviště, u nichž předpokládáme úpravy na míru, jež zajistí pokrytí

případných specifických požadavků:

- gynekologicko-porodnická klinika
- klinika anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny
- klinika dětského lékařství
- oddělení dětské neurologie
- oddělení neonatologie

Produkční náběh je naplánován na počátek prosince, školení na listopad. U zmíněných pracovišť provedeme v průběhu podzimu analýzu potenciálních rozšíření. Identifikované úpravy budou realizovány tak, aby byly k dispozici již pro školení uživatelů a bylo možné je dopředu vyzkoušet a akceptovat před samotným ostrým startem.

Po auditu



Tak ho máme za sebou. Originál diplomu mi leží v ředitelně na stole, takže už je to oficiální. Po hlubokém vydechnutí je teď ideální čas celý audit zhodnotit a dát trochu i do širších souvislostí. Nejdřív k samotnému průběhu auditu. Na začátku, první den, je člověk vždycky nervózní, neví, co ho čeká, jaký bude průběh atd. Ale v momentě, kdy se auditori rozešli na pracoviště, bylo jasné, že to bude dobré. Byli jsme výborně připraveni, navíc jsem vnímal i to, že se naprostá většina lidí nebála a byla zdravě sebevědomá, ve stylu: připravovali jsme se, umíme, předvedeme! Když srovnám letošní audit s tím minulým, vidím, jak neskutečně se nemocnice posunula dopředu. Takže ještě jednou: díky, byli jste vynikající! Pár slov ztratím i o auditorech. Nesnáším,

když se sportovci vymlouvají na rozhodčí, takže ani já si nebudu stěžovat. Ale snad můžu hodně diplomatically říct, že k jejich chování i některým nálezhám mám velké výhrady. O to víc si vážím, že jsme před jejich extrémně přísnými očima akreditaci obhájili.

To, že máme třetí úspěšný audit JCI za sebou, má kontext, který daleko přesahuje hranice nemocnice. To by u nás nešlo, řeklo mi několik ředitelů jiných fakultních nemocnic. Tohle by naši zaměstnanci nebyli ochotni podstoupit, slyším, a jsem pyšný na to, že u nás je to jinak. I když třeba nadáváte, k čemu to je a tak vůbec, přiznejte si, že v koutku duše jste stejně vlastně rádi. A když potkáte kolegy z jiných nemocnic a slyšíte slova uznání, musí vás to těšit, ne, že ne.

V polovině června jsem byl v Číně domluvat spolupráci s univerzitní nemocnicí v Su-Čou poblíž Šanghaje. Je to na naše poměry obrovská nemocnice, pět tisíc lůžek, dva miliony ambulantních pacientů ročně. Když jsem se bavil s ředitelem zdravotnictví v tamější provincii, která má mimochodem 75 milionů obyvatel (!), a představoval jsem mu naši nemocnici, nic moc ho nezaujalo. Vybavení mají stejné, léčí podobně, prostě nuda. Ale když jsem řekl, že máme akreditaci JCI, najednou ožil a začal mi vyprávět, že ho to neskutečně zajímá a že by to do svých zdravotnických zařízení chtěl taky. Obdivuji vás, musíte být vynikající nemocnice, řekl doslova...

Krásné prázdniny!

doc. MUDr. David Feltl, Ph.D., MBA
ředitel Fakultní nemocnice Ostrava

JCI a lidé ve Fakultní nemocnici Ostrava

Více než měsíc uplynul od úspěšné reakreditace Joint Commission International (JCI), která opět potvrdila, že síla Fakultní nemocnice Ostrava je především v lidech. To, co si možná při každodenní poctivé a odpovědné rutinní práci ani neuvědomíte, je, jak velký posun jste zaznamenali ve vystupování, vlastním sebevědomí a hrdosti za dobře odvedenou práci. Mnozí z vás mohou srovnávat průběh úspěšných akreditačních šetření JCI v letech 2010, 2013 a 2016 a jistě sdělíte své postřehy a zážitky se svými novými kolegy. Každou akreditaci se všichni posouváte dál. Celý systém akreditací si lidově řečeno „sedá“ a stává se pro vás rutinou a samozřejmostí. Vaše odpovědi na dotazy auditorů JCI jsou spontánní, umíte výborně pre-

laťkou, které může nemocnice dosáhnout, a velmi přispívá k dobrému jménu FNO. A to nejen v České republice, kde jsme stále jedinou nemocnicí fakultního typu, jež má odvahu a lidský i znalostní potenciál tuto akreditaci obhajovat, ale především v zahraničí, kde je tato akreditace velmi vysoce hodnocena a uznávána, neboť si zde velmi dobře uvědomují, kolik úsilí a lidské práce je s tím spojeno. Navíc je mezinárodní akreditace JCI nezávislým posouzením nemocnice ve světovém měřítku a dává všem našim místním i zahraničním pacientům a partnerům záruku srovnatelné kvality poskytovaných služeb jako v kterékoli jiné nemocnici na světě akreditované JCI.

Dnes už si FNO bez akreditace JCI ani nedovedu představit, protože jednoznačně patří k našim stálým hodnotám. Vývoj celé naší nemocnice je krásně zřejmý, když ji navštíví někdo zvenčí, je hluboce překvapen, jak se nemocnice stále zdokonaluje. Je to vždy nesmírně milá zpětná vazba, neboť průběžné změny si mnohdy ani neuvědomujete, protože jimi žijete. Jakmile dokončíte jed-



nu změnu, už přemýšlíte o dalších. A tak je pohled zvenčí čas od času zapotřebí, abyste se na chvíli zastavili a zapřemýšleli jste společně nad tím, co jste dokázali.

Můžete být právem hrdi na svou práci a na to, co jste společným úsilím dokázali. Obhájili jste po třetí akreditaci JCI. Všem vám za to patří opravdu upřímné a vřelé poděkování. Závěrem si dovoluji hovorovější glosu: Máme na to! Nejsme béčka! Jsme Fakultní nemocnice Ostrava!!!

Ing. Patrik Kapias
vedoucí oddělení řízení kvality

JCI – zvyšování bezpečí a kvality poskytované léčebné péče.

zentovat úspěchy vaší práce, jejíž nejlepší vizitkou jsou odpovědi spokojených pacientů na dotazy auditorů JCI. Ti hovořili s několika pacienty a vždy se setkali s jejich upřímnou vděčností a spokojeností. A to je hlavní cíl systému kvality ve Fakultní nemocnici Ostrava: prostřednictvím nastavení všech procesů a činností a ve spolupráci s vámi a vaší pečlivou prací vede k neustálému zvyšování bezpečí a kvality poskytované péče pacientům a zvyšování bezpečí prostředí ve FNO pro pacienty, návštěvníky a zaměstnance.

Mezinárodní akreditace JCI je nejvyšší možnou

Těžce nemocným lidem, jimž se zhroutil svět, pomáhá

Na trauma se žádný člověk neumí připravit, přichází rychle, nečekaně a nedá se ovlivnit. Je-li navíc spojeno s úra-
Reakce nemocného těla a postižené mysli jsou v těchto situacích různé. A různé jsou i způsoby pomoci. Ve Faku-
lůžkových odděleních bazální stimulaci. O rozvoj této podpůrné léčebné metody se od roku 2011 stará tým bazál-

Navázání kontaktu, uklidnění, pozitivní naladění

„Bazální stimulace (BS) je koncept terapie, který podporuje vnímání, komunikaci a pohybové schopnosti člověka a je charakteristický svou různorodostí. Používání těchto metod podporuje zachovalé komunikační a pohybové schopnosti pacienta, u pacientů s nezvratnými změnami jejich tělesného a duševního stavu přispívá ke kvalitě života. Jde o práci s individualitou jedince a zapojení jeho příbuzných do ošetrovatelského procesu. Prostřednictvím bazální stimulace se snažíme s pacienty a těžce postiženými jedinci navázat kontakt, uklidnit je, naladit je pozitivněji a podpořit jejich osobnostní rozvoj. Tato metoda se v naší nemocnici používá již asi patnáct let, zejména na OPRIP a intenzivních pracovištích, ale každé ji provádělo svým způsobem. Sjedením postupů a díky snaze zakomponovat koncepty bazální stimulace na všechna klinická pracoviště vznikl v prosinci 2011 ve FNO tým bazální stimulace,“ popisuje začátky koordinátorka týmu **Mgr. Eva Mynaříková, Ph.D.** „Mým úkolem bylo tuto skupinu založit a vést. Podařilo se mi hned zpočátku vybrat asi patnáct zdravotních sester, které se o tuto problematiku úzce zajímaly a měly za sebou nejen základní kurz bazální stimulace, ale i nástavbový. Vedoucí této skupiny je od počátku Mgr. Petra Šnajdarová, DiS., z traumatologické JIP, která absolvovala všechny stupně vzdělávacího konceptu BS, důležitým členem je i Mgr. Eva Lapčíková z oddělení pediatrické resuscitační a intenzivní péče. Toto pracoviště na dětské klinice je dokonce jako jediné v nemocnici certifikováno, což zname-

ná, že všichni zdejší lékaři i nelékařští zaměstnanci prošli kurzem bazální stimulace a že tato metoda je tu dokonce zahrnuta do ordinace,“ pokračuje koordinátorka.

Úkolem pracovní skupiny je koordinovat a metodicky řídit činnost sester v oblasti BS, provádět konzultaci a edukaci bazální stimulace na jednotlivých pracovištích. „Scházejí se zhruba dvakrát do roka. Hned na začátku vytvořil tým doporučené operační postupy bazální stimulace a v roce 2012 se podařilo díky projektům proškolení hned 72 zdravotních sester prostřednictvím tří základních kurzů. Další kurzy plánujeme ještě v letošním roce a jsme rádi, že nám vedení nemocnice vychází vstříc a umožňuje toto vzdělání, které by si jinak sestry musely platit. Přitom používání metody bazální stimulace je dokonce zahrnuto ve vyhlášce o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. Zhruba jednou ročně pořádá tým semináře pro naše nelékařské pracovníky. Na loňský ročník jsme pozvali i certifikovanou lek-



toru bazální stimulace Mgr. Hedviku Borýskovou, jejíž přednáška o novinkách ze zahraničí měla velký úspěch. V tomto trendu bychom rádi pokračovali,“ dodává Mgr. Mynaříková, podle níž je používání bazální stimulace ve FNO na velmi vysoké úrovni. „My si to ani neuvědomujeme, ale lékaři a sestry z jiných nemocnic, kteří k nám přicházejí, jsou obvykle překvapeni kvalitami poskytované péče v oblasti bazální stimulace. V současnosti s touto podpůrnou metodou pracují všechna naše intenzivní pracoviště a rádi bychom ji rozšířili na všechna oddělení FNO.“

torku bazální stimulace Mgr. Hedviku Borýskovou, jejíž přednáška o novinkách ze zahraničí měla velký úspěch. V tomto trendu bychom rádi pokračovali,“ dodává Mgr. Mynaříková, podle níž je používání bazální stimulace ve FNO na velmi vysoké úrovni. „My si to ani neuvědomujeme, ale lékaři a sestry z jiných nemocnic, kteří k nám přicházejí, jsou obvykle překvapeni kvalitami poskytované péče v oblasti bazální stimulace. V současnosti s touto podpůrnou metodou pracují všechna naše intenzivní pracoviště a rádi bychom ji rozšířili na všechna oddělení FNO.“

Děti mají velmi silnou schopnost regenerace, někdy takřka neuvěřitelnou

Asi nejviditelnější je efekt bazální stimulace u malých dětí, které jsou jako houbičky – nasávají kolem sebe veškeré vjemy, podněty, vůně, chuť, doteky a okamžitě reagují. O tom, jaké prvky bazální stimulace se využívají u dětí a s jakými výsledky, jsme si povídali s **Mgr. Evou Lapčíkovou** z OPRIP Kliniky dětského lékařství FNO.

Kdy jste se s bazální stimulací setkala poprvé?

„O bazální stimulaci jsem poprvé zaslechla v době mého bakalářského studia v Olomouci, asi v roce 2001, kde nás učila doktorka Halmo. Ta bazální stimulaci studovala v Německu. Ještě v tom roce jsem se rozhodla absolvovat vůbec první kurz bazální stimulace v České republice, který pořádala PhDr. Friedlová. Dodnes jsem ráda, že se mi podařilo se na něj přihlásit a že jsem absolvovala i jeho nástavbovou a prohlubující část. Bazální stimulace mě zcela nadchla. Vždy jsem se totiž zajímala o psychologii pacientů a jsem přesvědčena, že osobní empatický přístup jim může velmi pomoci. Základní lékařská a ošetrovatelská péče je samozřejmě dostatečná, ale v kombinaci s bazální stimulací je prostě kompletní. Většina našich pacientů je po úrazech mozku a začít s bazální stimulací mi přijde naprosto přirozené, u dětí ještě více než u dospělých. Navíc, když si dítě zlomí nohu, léčíme pouze zlomenou nohu a žádné další nemo-

ci a neduhy, které se objevují u dospělých. Kromě toho mají děti velmi silnou schopnost regenerace, někdy se dostanou z nemoci, na které je i medicína takřka krátká. Je to až neuvěřitelné.“

Dařilo se poznatky z kurzu aplikovat hned v praxi?

„Na kurzu jsem zjistila, že spoustu věcí a prvků bazální stimulace jsme už dávno dělali. Ale dozvěděla jsem se, jak tím můžeme pacientům prospět, proč máme něco takového dělat, naučila jsem se pracovat s touto metodou co nejlépe a samozřejmě jsem si své znalosti rozšířila. Například u nás, navzdory tomu, že jde o intenzivní pracoviště, děti oblékáme do domácího oblečení, mají v postelích své oblíbené hračky z domova, rodiče zde mohou být relativně velmi dlouhou dobu, mohou s dítětem ležet v posteli, konejšit ho, krmit, hladit a dělat vše tak, jak by to dělali i doma. Velmi nám také pomohl fakt, že vrchní sestra PhDr. Věra Wolffová, která tady dříve působila, nechala proškolení kompletně celý tým OPRIP, včetně lékařů. Jsme asi jedno z mála pracovišť v České republice, které má přímo od lékařů naordinovanou bazální stimulaci.“

Jakým způsobem bazální stimulaci aplikujete?

„Je to jednoduché, bazální stimulace se prolíná veškerou naší činností. Když někdo přijde na ná-

vštěvu a chce ukázat bazální stimulaci v praxi, je těžké oddělit tyto prvky od celkové péče. Aplikujeme ji v průběhu celých čtyřadvaceti hodin, při každé ošetrovatelské činnosti vycházíme z principu bazální stimulace. U dětí je tato péče jednodušší o to, že většina sester jsou matky a dokážou tak lépe reagovat na potřeby malých pacientů. V poslední době se nám navíc podařilo navázat spolupráci s Mgr. Hedvikou Borýskovou z Brna, která přednášela na našem posledním semináři. Ta nám velmi pomáhá tím, že nás informuje

Pomáhá empatie a vstřícnost.

o novinkách a o zavedených úspěšných postupech bazální stimulace. V současnosti se ve spolupráci s ní snažíme o vybudování snoezelenové místnosti na našem pracovišti, ale zatím nemáme dostatek financí. Jde o takzvanou smyslovou místnost, v níž se pracuje s barevným světlem, s fosforeskujícími barvami anebo naopak s UV světlem a prozářením s meditační hudbou a tak dále. Připravili jsme proto alespoň projekt, jak vytvořit snoezelen přímo v našich boxech tak, abychom na pohled oddělili děti od přístrojů, abychom jim i na intenzivním pracovišti vytvořili příjemnou atmosféru plnou podnětů. Snad se podaří to pro-

i bazální stimulace

zem nebo dokonce s mnohočetným poraněním vedoucím bezprostředně k ohrožení života, je situace o to horší. Intenzivní nemocnici Ostrava zdravotní sestry již několik let používají na všech intenzivních pracovištích, ale i na mnoha dalších pracovištích.

Vliv na těžce nemocné pacienty je neoddiskutovatelný

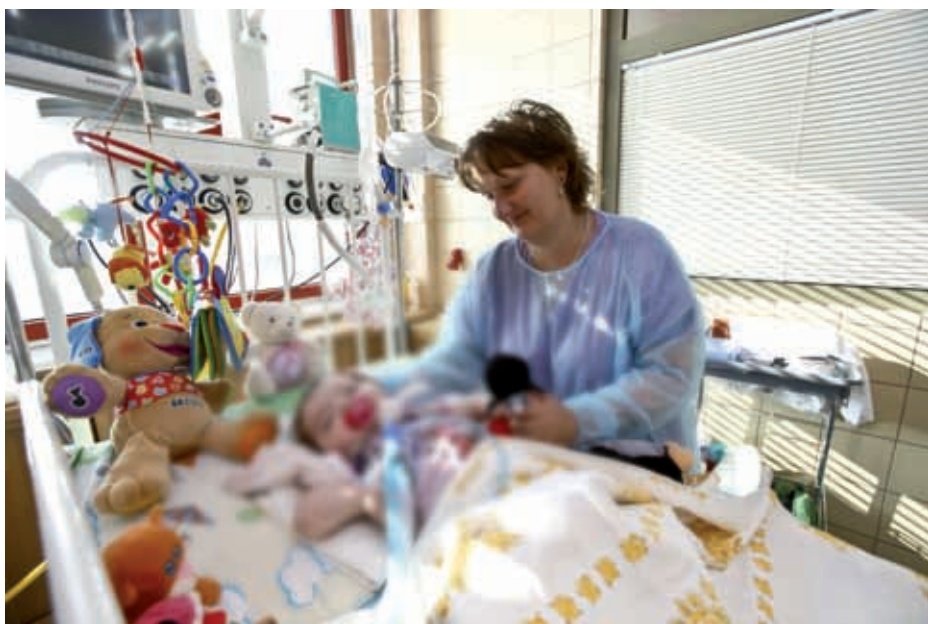
„Když se asi před třinácti lety začaly v médiích objevovat články na téma stimulace vnímání s PhDr. Karolínou Friedlovou, která přivezla koncept bazální stimulace z Německa, našly jsme s dalšími pěti kolegyněmi víkendový kurz na toto téma a přihlásily se,“ vzpomíná na své začátky v oblasti bazální stimulace Mgr. Petra Šnajdarová, staniční sestra z traumatologické JIP. „Byly jsme naprosto nadšené a chtěly jsme zavést alespoň některé prvky do naší ošetrovatelské péče a vyzkoušet, co by pro spektrum našich pacientů bylo nejideálnější. Začínaly jsme se sluchovou a optickou stimulací, používaly jsme obrázky namalované dětmi z mateřské školy. Při somatické stimulaci jsme zpočátku používaly hlavně takzvané hnízdo – srolovaly jsme deku a polohovaly pacienta nebo jsme ho obložily tak, aby vznikla poloha mumie. Důležitá pro nás byla i komunikace s rodinnými příslušníky, kteří pacientovi na naší žádost nosili věci běžné denní potřeby, jako například oblíbený sprchový gel, pleťovou vodu, parfém a další, které před úrazem používal a byl na ně zvyklý. A všechny tyto metody aplikujeme stále, jen s tím rozdílem, že už máme mnohem více zkušeností a pomůcek a pracujeme s neustále se rozvíjejícími metodami bazální stimulace. Stále jsou pro nás velmi důležití i rodinní příslušníci, kteří nám mohou značně pomoci jen tím, že nám přiblíží pacientovy stálé zvyky a popovídají nám o jeho životě před úrazem. Ze získaných informací vytvoříme autobiografickou anamnézu a připravíme koncept bazální stimulace doslova na míru. To znamená, že se pokusíme vy-

tvorit prostředí, na které byl pacient před úrazem zvyklý doma nebo v práci,“ pokračuje Mgr. Šnajdarová, která absolvovala základní, nástavbový i prohlubující kurz bazální stimulace a dokonce na toto téma zpracovala i diplomovou práci. „Prostřednictvím kvalitativního výzkumu jsem sledovala tři pacienty, u nichž byly aplikovány prvky bazální stimulace, jejichž vliv je neoddiskutovatelný. U všech tří se rozvíjela schopnost orientace v realitě, došlo k výrazným posunům v oblasti sebezpečí a zlepšení somatické i psychické kondice po prožitém polytraumatu. Když je pacient pozitivně naladěný nebo má alespoň neutrální postoj k tomu, co prožívá, snáší vše lépe. Lépe se smíruje svou situací a léčba je účinnější.“ Všichni pacienti traumatologické JIP jsou po úraze s traumatickými následky, které jsou mnohdy natolik rozsáhlé, že pacienti jsou dezorientováni v čase i v realitě a jsou omezeni i jejich psychické a fyzické schopnosti. U seniorů je situace o to horší, že se zlomeninou si do nemocnice přivážejí i spoustu jiných nemocí, jimiž trpí i dlouhodobě. Ty celou situaci ještě komplikují. Některým nemocným navíc úraz způsobí i existenční potíže, které mají opět negativní vliv na psychiku a tím i na schopnost regenerace. „Na úraz se člověk nemůže připravit, a pokud jde navíc o člověka v produktivním věku, který byl velmi aktivní v práci, ve sportu, měl spoustu koníčků a najednou je odkázaný na péči lidí kolem sebe, nedokáže se o sebe postarat sám, nemá nic pod kontrolou, bývají bezprostřední následky traumatu o to horší. Svět se



pro tyto pacienty zcela hrouť a my musíme hledat cestičky, jak tohoto člověka znovu takzvaně naskopnout, přimět ho přemýšlet jinak. Nejde o to, že bychom s ním seděli a povídali si, na to zde máme odborníky z řad psychologů a psychiatrů, my se snažíme komplexní péči s prvky bazální stimulace navodit aktivizací pacienta, aby se uklidnil a měl zájem spolupracovat. Kromě toho k nám docházejí i nutriční terapeuti a samozřejmě fyzioterapeuti.“ Stejně jako každá novinka, i bazální stimulace dlouho hledala svou cestu a příznivce. „Troufla bych si říct, že skoro deset let jsme se pokoušeli zavést prvky bazální stimulace nejen na našem pracovišti, ale i jinde. Nebylo to jednoduché, o to víc jsme rádi, že se podařilo vytvořit tento tým a že nás vedení nemocnice podporuje a pomáhá nám v proškolení dalších zdravotních sester. Ty totiž potřebujeme nejvíce.“ dodává vedoucí týmu bazální stimulace Mgr. Šnajdarová, která na traumatologické JIP pracuje již více než dvacet let.

Navíc jsou jako houbičky, které nasávají všechny vjemy



sadit. Jde totiž o zatím ne příliš známou věc, žádná nemocnice v okolí s touto místností nepracuje. A tak nyní tvoříme alespoň první edukační snoezelenovou místnost přímo v budově Ostravské uni-

verzity, na katedře urgentní medicíny, kde od roku 2005 vyučují. Věříme, že praktická ukázka zaujme odborníky a časem se podaří alespoň na intenzivních pracovištích tyto místnosti vybudovat.“

A co zpětné reakce pacientů na bazální stimulaci?

„Je těžké říci, zda pacientovi pomohla právě bazální stimulace, to se většinou nikdy nedá takto specifikovat, ale máme s její aplikací velmi pozitivní zkušenosti. Děláme ji u všech dětí, jež zde máme, a pokaždé vidíme zklidnění nebo dokonce zlepšení. U pacientů, kteří jsou po těžkém úrazu hlavy, edukujeme i rodiče, aby s bazální stimulací uměli pracovat a dítěti tak mohli pomáhat i sami. Většinou jsou rádi, že se mohou do péče zapojit, ale je to samozřejmě případ od případu. Pro nás sestry je však vše o to těžší, že kromě těžce nemocného dítěte musíme pečovat také o další příbuzné, zvládat jejich strach, špatné nálady, hlídat, zda mají dostatek tekutin, zda jedí a tak dále. Vše je ale ve prospěch dítěte a zdejší sestry musejí být velmi empatické. Ale zpětnou vazbu na bazální stimulaci mám nejen od pacientů a jejich rodinných příslušníků, ale rovněž od studentů, které v rámci intenzivní medicíny seznamují právě i s prvky bazální stimulace. Přišel za mnou například student, který vyzkoušel při své praxi některé postupy bazální stimulace u pacientky na ARO, a ta reagovala pozitivně, což studenta velmi potěšilo. Mě však potěšilo i to, že se nám daří prosazovat bazální stimulaci také u nové generace. Nikoho totiž k používání této metody nemůžeme nutit.“

Lenka Hatlapatková

Nadměrné pocení lze utlumit pomocí elektro antiperspirantu

S horkými letními dny roste na kožním oddělení Fakultní nemocnice Ostrava zájem o ošetření elektro antiperspirantem. Tento přístroj dokáže pomocí iontoforézy utlumit pocení a předejít tak nepříjemným následkům v podobě nadměrně vlhkých dlaní nebo nevzhledných koláčů potu v podpaží. Na rozdíl od zimních měsíců vzrostl v průběhu května a června počet klientů o 90 procent.

„Mezi klienty převažují muži v řídicích funkcích, kteří jsou v souvislosti se svojí profesí nuceni podávat lidem ruku při pozdravu, případně i v horkých letních dnech musejí být oblečení ve formálním oděvu,“ říká Mgr. Lenka Krupová, vrchní sestra kožního oddělení FNO, a doplňuje, že kromě dlaní a podpaží je prováděno rovněž ošetření plosek nohou. „Jiné oblasti z hygienických důvodů neošetřujeme,“ upozorňuje s tím, že ošetření elektro antiperspirantem si lze telefonicky dohodnout přímo, kdo chce, může předtím v ambulanci kožního oddělení absolvovat návštěvu u kožního lékaře. Klient pak na příslušné pracoviště dochází ve stanoveném režimu, jde přibližně o 12 procedur v průběhu 4 týdnů. Výkon je placený, souhrnná částka za všechny procedury činí 1 200 korun. „Ke všem klientům přistupujeme individuálně, někomu postačí pouze čtyři nebo šest procedur. V tom případě platí 120 korun za jednu,“ upřesňuje Mgr. Krupová.

Elektro antiperspirant pracuje na principu iontoforézy, k níž je využíván slabý stejnosměrný elektrický proud procházející vodní lázní. „U dospělých volíme intenzitu proudu do 25 mA, u dětí a citlivých jedinců do 10 mA. Rozhodně nejde o bolestivý



vý zákrok, klient při iontoforéze pocituje jen slabé brnění,“ pokračuje Mgr. Krupová a upozorňuje, že přístroj nesmějí používat těhotné ženy, kardiaci, lidé s kardiostimulátorem a lidé, kteří mají kovové ortopedické implantáty v blízkosti léčené oblasti. „Po celkovém ošetření trvá účinek zhruba půl roku, podle toho, jak silně se daný jedinec potí. Poté je třeba jen absolvovat udržovací terapii,“ uzavírá Mgr. Krupová a doporučuje přihlásit se na ošetření s předstihem. -gl-

Chvilka štěstí

Jedna hodina týdně s dobrovolníkem je pro opuštěné seniory často jedním z nejhezčích zážitků. Dobrovolníkem může být každý, kdo chce potěšit potřebné ve svém blízkém okolí. Tak nějak může vypadat i vaše dobrovolnictví. Svůj čas můžete

věnovat seniorům, kteří žijí sami ve svých domácnostech nebo v domovech pro seniory, pomoc potřebují také lidé s postižením v chráněném bydlení i hospitalizovaní pacienti v nemocnicích. Každý dobrovolník si může vybrat, kam bude docházet

Světový den dárců krve

Červnový Světový den dárců krve v Krevním centru FNO začíná mít podobu velké oslavy lidské velkorysosti a ochoty darovat to nejcennější – krev.



Díky sponzorům, kteří dárcovství krve podporují,



Monitory dechu



Zástupci Nadace Křížovatka předali neonatologickému oddělení Fakultní nemocnice Ostrava 6. června 16 monitorů dechu Babysense v celkové hodnotě 39 520 korun. Přístroje byly rovným dílem zakoupeny z finančních darů společností BorsodChem, MCHZ a Globus. Monitory dechu převzala z rukou dárců MUDr. Renáta Poláčková, primárka neonatologického oddělení. „Jde o citlivé přístroje s omezenou životností, proto neustále hledáme možnosti, jak zajistit jejich kontinuální obnovu,“ popsala manažerka projektu Štěpánka Pokorníková. „Monitor hlídá nejen zástavu dechu, ale také apnoe pauly a jakékoliv nepravidelnosti dechu dítěte a okamžitě spustí alarm, aby přivolal pomoc rodiče, který může v případě potřeby dítěti včas poskytnout první pomoc.“ Nadace se věnuje projektu Maminko, dýchám, jehož cílem je vybavit porodnická, novorozenecká a JIP oddělení českých nemocnic monitory dechu pro každé miminko a zároveň umožnit rodičům vypůjčení monitoru dechu na nezbytně nutné období, když odcházejí z porodnice se svým dítětkem domů. Společně s Nadací Křížovatka může pomáhat každý – stačí zaslat libovolnou částku na číslo účtu nadace: 7608414/0600. Konto veřejné sbírky Maminko, dýchám: 4010040100/6800. -red-

a jak často. Více informací na tel. č.: 605 784 584, zájemci se mohou hlásit také v sídle Dobrovolnického centra ADRA Ostrava na Jiráskově náměstí 4, a to každou první středu v měsíci od 13 do 17 hodin nebo podle domluvy.

prožijí dárci v tento den výjimečné a nezapomenutelné okamžiky. K nim patří i škola smyku, kterou si mohly vyzkoušet čtyři desítky dárců.



Psychiatrické oddělení buduje denní stacionář

Pokračování ze strany 1

„Zřízení denního stacionáře umožní zkrátit délku hospitalizace, začít s časnou rehabilitací funkčních schopností pacientů a zajistit přechodovou fázi jejich léčby před plným návratem do domácího prostředí. Pozvolný přechod mezi jednotlivými fázemi léčby poskytne časový prostor pro zajištění návazné ambulantní péče a umožní vytvoření kontaktu s podpůrnými organizacemi fungujícími na území Ostravy, které se budou aktivně účastnit programu v denním stacionáři. Kromě toho zkrácení lůžkové péče zvýší také kapacitu oddělení, což umožní většímu počtu pacientů absolvovat psychiatrickou léčbu v místě bydliště,“ konkretizuje MUDr. Petr Šilhán, primář oddělení psychiatrického FNO, který přínos provázanosti jednotlivých fází léčby spatřuje také ve snížení rizika předčasného přerušení léčby ze strany pacientů.

K bezplatnému pobytu v denním stacionáři s kapacitou deseti míst budou pacienti motivováni během ústavní léčby, zda jej absolvují, bude záležet na nich. „Při čtyřtýdenní délce léčby v denním stacionáři pro psychotická onemocnění a jeho průměrném osmdesátiprocentním obsazení se tento způsob léčby bude týkat zhruba stovky pacientů ročně,“ pokračuje s tím, že plné využití kapacity denního stacionáře lze očekávat až v přímé návaznosti na léčbu v novém lůžkovém pavilonu. „V denním stacionáři se budeme kromě jiného věnovat psychoterapii v různých formách.

Pacienty čeká například skupinová a individuální psychoterapie, metakognitivní trénink nebo počítačová kognitivní rehabilitace, dále nácvik relaxace, hudební a výtvarné workshopy, fyzioterapie, nutriční a sociální poradenství. V odpoledních hodinách se denní stacionář otevře pro pacienty s neurotickými onemocněními, zvláště úzkostnými a depresivními poruchami,“ uzavírá MUDr. Šilhán.

Moravskoslezský kraj je třetím nejlidnatějším krajem a Ostrava třetím nejlidnatějším městem ČR. Jde o problematický region s vysokou nezaměstnaností a sociálně patologickými jevy, včetně zvýšeného výskytu duševních nemocí. Přesto zde nejsou dostatečně rozvinuty psychiatrické služby především v oblasti lůžkové a následné péče. Naprostá většina klientů absoluje psychiatrickou léčbu v Opavě. Pacienti jsou tak vytrháváni ze sociálních vazeb ve svém prostředí, což je markantní především u závažných duševních nemocí, jejichž léčba trvá v řádu mnoha týdnů.

Poděkování

Julinka

Vážený pane přednosto, velmi ráda bych poděkovala celému týmu Gynekologicko-porodnické kliniky FNO za skvělou péči o mě a mou dceru Julinku. Strávila jsem na vaší klinice nekonečný měsíc a postupně



si „proležela“ téměř všechna oddělení, některá opakovaně. I když tato doba byla pro mě a mou rodinu velmi těžká a plná nejistoty, díky vám všem jsme to zvládli a dnes se můžeme radovat z pokroků naší malé Julinky a být zase všichni spolu. Nejdříve jsem chtěla poděkovat každému zvlášť, ale musela bych vyjmenovat snad všechny členy vašeho týmu. Všichni lékaři, sestřičky i sanitářky jsou úžasní profesionálové a hlavně velmi milí a empatictí lidé. Nerada bych na někoho zapomněla, proto VELMI DĚKUJI VÁM VŠEM. Nikdy na to, co jste pro nás udělali, nezapomeneme.

S pozdravem Wodecká
Foto: z archivu rodiny

Nová metodika hodnocení výzkumu od roku 2017

Rada pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) projednala zásady nového hodnocení výzkumu Metodika 2017+. Výsledky výzkumu budou v příštích letech posuzovány s větším důrazem na kvalitu a poslání výzkumných organizací. Díky tomu by se měly efektivněji rozdělovat peníze na výzkum. Metodika by měla začít platit od roku 2017.

„Dosavadní způsob hodnocení výzkumu podle takzvaného kafemlejnku zásadně přepracujeme. Od prostého hodnocení vědeckých výstupů se chceme posunout k sofistikovanému hodnocení samotných výzkumných organizací a jejich základního či aplikovaného výzkumu, případně jejich spolupráce s firmami. Na základě výsledků pak

upravíme i financování výzkumných institucí,“ vysvětlil vicepremiér a předseda RVVI MVDr. Pavel Bělobrádek, Ph.D., MPA.

Podle návrhu, který bude dále dopracováván, bude systém hodnocení výzkumných organizací zaváděn postupně v následujících třech letech. V prvním roce bude hodnocena kvalita omezeného počtu výstupů a bude na institucích, které výsledky základního nebo aplikovaného výzkumu do hodnocení přihlásí. Na základě tohoto hodnocení budou výzkumné organizace rozděleny podle kvality do tří kategorií. V dalších letech budou postupně přidávána další hodnotící kritéria.

Pokud jde o změnu financování, k částce, která

byla přidělena v roce 2016 podle stávajícího hodnocení, má být v dalších letech přidávána bonifikační částka podle výsledků nového hodnocení.

Hodnocení by se i nadále mělo provádět každoročně, po roce 2020 by se mělo hodnotit v intervalu 4 až 5 let. Konkrétní nastavení metodiky bude nyní projednáváno se zástupci výzkumného sektoru (například Česká konference rektorů, Akademie věd ČR, Svaz průmyslu a dopravy, Asociace výzkumných organizací, rezorty, odborové svazy atd.). V prosinci by měla Metodika 2017+ schvalovat vláda.

(zdroj: www.vyzkum.cz)

Modernizace a zkvalitňování péče o dlouhodobě nemocné



Díky Programu implementace švýcarsko-české spolupráce na Ministerstvu zdravotnictví ČR, Program Zdraví, zrealizuje Fakultní nemocnice Ostrava projekt s registračním číslem CH.10/1/019 a s názvem FN Ostrava – Modernizace a obnova infrastruktury k zajištění dostupnosti a kvality péče pro dlouhodobě nemocné LDN Klokočov. Předmětem projektu je zlepšení kvality péče o osoby dlouhodobě nemocné. Komplexní program tvoří vzdělávací aktivity pro personál i pacienty i provedení stavebních úprav, včetně pořízení nového vybavení, přístrojů a zařízení. V loňském roce byly dokončeny stavební úpravy v objektech léčebny dlouhodobě nemocných (LDN), kde byly zrekonstruovány pokoje pro pacienty a ubytované



včetně společných prostor a byla provedena přístavba výtahu.

Letos jsou organizovány vzdělávací akce jak pro personál, tak pro pacienty. Kromě toho je pořízeno nové vybavení a rehabilitační pomůcky. Celková hodnota projektu, který je spolufinancován ze 72,25 procenta z prostředků švýcarsko-české spolupráce, z 12,75 procenta ze státního rozpočtu a 15 procent tvoří vlastní zdroje FNO, činí přibližně 29 milionů korun.

Podpořeno z Programu švýcarsko-české spolupráce

Supported by a grant from Switzerland through the Swiss Contribution to the enlarged European Union



Blahopřejeme

V červenci slaví významné životní jubileum naši kolegové:



Jiří Reschný
Eliška Rusková
Jana Netopilková
Alice Kameníčková
Bc. Marie Lindovská
Jarmila Heczková
Marcela Kabeláčová

Děkujeme za práci, kterou jste pro naši nemocnici vykonali, a do dalších let vám přeje radost a spokojenost v osobním životě.

Inzerce zdarma

- Nabízím k dlouhodobému pronájmu kompletně a dobře vybavený jednopokojový byt (možno i s pronájmem garáže na Hlavní třídě) v Alšově ulici v O.- Porubě. Volejte, nebo pište sms na tel. č.: 737 457 148.

Cestovní agentura Posedlost s.r.o.

www.posedlost.cz

Domov sester – 14. p.

596 633 291, 774 784 094

Galerie Ametyst

Letní všehochuť ostravského Čtyřlístku



Alžběta Didiková: Tukan

Obrázky plné fantazie, barev a letního snění – tak by se daly charakterizovat výstavy výtvarné tvorby klientů ostravského Čtyřlístku – centra pro osoby se zdravotním postižením, které každé léto pravidelně hostí Galerie Ametyst Fakultní nemocnice Ostrava. Letošní výstava nazvaná Letní všehochuť bude ve výstavních prostorách této nemocniční galerie k vidění do 30. srpna.

Na výstavní kolekci čítající téměř třicet výtvarných prací se podíleli klienti několika zařízení Čtyřlístku. Část vznikala během kreativních terapií v ergodílně Domova Barevný svět a v kreativním ateliéru

fantazie. Ve výstavní síni se setkáme i s obrazy autorů, kteří zde vystavují pravidelně, jako například Ladislav Kovář nebo Stanislav Vrbský, jehož celoživotním tématem je pravěký svět lidí i zvířat, nebo Karin Nagyová, jež se nechává volně inspirovat barvami a pracuje různými výtvarnými technikami...

Věříme, že i letošní výstava výtvarných dílek klientů Čtyřlístku najde své příznivce a do komorního prostoru Galerie Ametyst opět vnese letní pohodu a radost.

Bohdana Rywiková

Velký prázdninový den Sára dětem



V úterý 5. července se v prostorách zámku a letního kina v Bílovci uskutečnil Velký prázdninový den Sára dětem na podporu léčby onkologických onemocnění dětských pacientů. V celodenním zábavném programu nechyběly nejrůznější sportovní aktivity, včetně charitativního běhu, diskotéka pro nejmenší, vystoupení šermířské skupiny Keltic z Ostravy ani hudební produkce. Akci organizovanou Martinou a Petrem Loskotovými a podpořenou vedením města Bílovce pořádal spolek dobrovolníků Sára dětem už loni, kdy zmíněnému



oddělení věnoval 240 tisíc korun na pořízení monitorů životních funkcí a dárkové předměty v hodnotě 160 tisíc korun. „Je to skvělá akce. V první řadě jde samozřejmě o podporu malých, těžce nemocných pacientů i profesionálů, kteří je léčí. Jako přínosné však vidím i to, že spolek Sára dětem do této pomoci zapojuje zábavnou formou širokou veřejnost z našeho města i okolí,“ říká starosta Bílovce Pavel Mrva.

„Velký prázdninový den Sára dětem je vlastně tak trochu výročí naší charitativní činnosti,“ re-

kapituluje Martina Loskotová, organizátorka akce a zároveň zakladatelka spolku dobrovolníků Sára dětem. „Už sedm let organizuje naše kadeřnické studio Sára spolu s partou dobrovolníků úspěšně módní přehlídky s bohatým programem. Přemýšleli jsme, jak celou akci posunout dál. A protože všichni máme děti, zaměřili jsme se na ty, které podporu potřebují nejvíc, na těžce nemocné.“ Od loňského července tak mohli klienti kadeřnického studia Sára věnovat dobrovolný příspěvek, který je určen oddělení dětské hematologie FNO. „Byli jsme mile překvapeni vstřícností lidí. Ti přispívají nejen finančně, ale nosí také drobnosti, které může oddělení využít,“ dodává Martina Loskotová s tím, že dárky už skupina dobrovolníků Sára dětem předala hematologickému oddělení během pěti loňských návštěv. „Vždy šlo o nesmírně emotivní chvílky. Děti byly naprosto úžasné, obdivovali jsme jejich statečnost. Abychom je trochu pobavili, jezdili jsme za nimi v karnevalových kostýmech.“

- sei -
Foto: archiv spolku dobrovolníků Sára dětem

TENTO ZPRAVODAJ TISKNE

Czech Print Center

CZECH PRINT CENTER a.s.
Provozovna Ostrava
Na Rovince 876
720 00 Ostrava-Hrabová
Tel.: 596 668 111
www.cpcenter.cz

Vydavatel: FN Ostrava • Tel. č.: 597 372 578 •
E-mail: redakce@fno.cz • Grafika a zlom: ASEITA spol. s r. o. • Foto: Jiří Zerzoň, Jana Gojová, archiv FNO • Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat dodané texty • Uzávěrka: Každý poslední pátek v měsíci • Určeno pro vnitřní potřebu FN Ostrava